

به نام خدا

مواد و داروها

مغز و رفتار

جلد اول

(ویرایش دوم)

سوده صحرائی

دکتر سعید جهانان

دکتر ابوطالب سعادت‌نیر

نشر ساوالان

سرشناسه	صحرائی، سوده، ۱۳۵۶
عنوان و نام پدیدآور	مواد و داروها، مغز و رفتار؛ ویرایش دوم، سوده صحرائی، سعید جهانیان، ابوطالب سعادت‌شامیر
مشخصات نشر	تهران: ساوالان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۳۴۳ ص.
شابک	978-600-7432-97-6
وضعیت فهرست‌نویسی	فیبیا
موضوع	روان داروشناسی
موضوع	Psychopharmacology
موضوع	داروهای توهم‌زا
موضوع	Hallucinogenic drugs
سناسه افزوده	سعید جهانیان، ۱۳۴۷، نویسنده
شماره افزوده	ابوطالب سعادت‌شامیر، ۱۳۵۴، نویسنده
رده‌بندی کنگ	۱۳۹۷ ۳۸ ص/ RM۳۱۵
رده‌بندی یوبی	۷۸/۶۱۵
شماره کتابخانه ملی	۵۴۵-۵۲۹

نشر ساوالان

مواد و داروها، مغز و رفتار؛ ویرایش دوم

نویسندگان: سوده صحرائی، سعید جهانیان، ابوطالب سعادت‌شامیر

ناشر: نشر ساوالان

نوبت و تاریخ چاپ: اول، ۱۳۹۷

ISBN: 978-600-7432-97-6

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۳۲-۹۷-۶

تعداد صفحات: ۳۴۳

تیراژ: ۱۰۰ نسخه

قیمت: ۸۰۰۰۰ تومان

آدرس: روبروی دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، واحد ۲۱۴، نشر ساوالان؛ تلفن: ۶۶۹۵۱۹۴۳

www.savalane.com

فکس: ۶۶۹۶۱۲۷۵

کدپستی: ۱۳۱۴۷۴۳۹۸۹

سخنی با خوانندگان

در سرفصل‌های دروس دانشگاهی رشته‌ها و گرایش‌های مختلف علوم رفتاری، روانپزشکی، پزشکی و پیراپزشکی فهم مطالب و مباحث داروشناسی روانی (Psychopharmacology) مواد روانگردان و داروهای روانپزشکی برای فراگیران این مباحث چالش‌برانگیز و دشوار می‌نماید. سؤالاتی از قبیل: چرا مصرف مواد مخدر، محرک‌ها، توهم‌زاها و کندسازهای سیستم عصبی وابستگی ایجاد می‌کند؟ و اعتیادآوری این مواد چگونه است و ساز و کار تأثیرگذاری آنها بر بدن؟ و مطالبی است که دانشجویان را با چالش مواجه می‌کند. وابستگی به این مواد چه عیب‌هایی در جسم و روان فرد ایجاد می‌کند؟ یا کدام ترکیبات روانگردان برای مصارف دارویی کاربرد دارند و کدام فقط مصرف تفننی و تفریحی دارند؟ و این نوع مواد چگونه بر تفکر، خلق و خو رفتار و هشیاری شخص اثر می‌گذارد؟ و این مواد ممکن است چه رابطه‌ای با بهزیستی (well-being) مبتلایان به اختلالات بالینی داشته باشند؟ و سؤالاتی از این دست، ذهن بسیاری از محققان را درگیر نموده است. وجود مطالعاتی درباره عوارض فردی و اجتماعی وابستگی به این مواد، مشکلات پیش روی معطادان، خانواده‌ها و درمانگران طی دوره مصرف یا روند ترک این مواد و ... همگی دال بر دغدغه جوامع علمی و پژوهشی درباره معضل اعتیاد به روانگردان است.

هدف ما از نگارش این کتاب فراهم آوری یک راهنمای جامع و خلاصه شده از داروها و مواد روانگردان است. بدین منظور این کتاب در دو جلد طراحی شد. در جلد اول، هر فصل از کتاب بطور مستقل به گروه خاصی از مواد روانگردان اختصاص داده شده است. ذکر مباحث مقدماتی در سه فصل اول برای درک مکانیزم عمل این مواد ضروریست. فصل چهارم تا دهم به بررسی یک گروه از مواد اختصاص یافته و هر مبحث با ذکر تاریخچه‌ای از آن ماده شروع می‌شود که دیدگاهی کلی درباره منشاء و خاستگاه آن می‌دهد. در ادامه، هر حیطه مطالب مربوط به شیوه‌های مصرف هر ماده، راه‌هایی که بر بدن تأثیر می‌گذارد و کاربردهای آنها بطور خلاصه بررسی شده است. جلد دوم این کتاب عمدتاً به کاربردهای بالینی و طبّی این مواد همراه با بررسی پژوهش‌های نوین در این عرصه پرداخته است. در پایان هر فصل نمونه سؤال‌هایی طرح شده‌اند که به یادگیری مباحث آن فصل کمک می‌کند. منابع تکمیلی که مطالعه آنها پیشنهاد شده است جزئیات بیشتری را درباره هر فصل در اختیار خوانندگان گرامی قرار خواهد داد؛ و این علاوه بر پژوهش‌های جدید ذکر شده در جلد دوم می‌باشد.

چهارچوب اصلی کتاب حاضر بر مبنای کتاب Understanding Drugs and Behaviour نوشته Andrew Scholey، Mark Moss، Alun Morinan، Andrew Parrott از انتشارات John Wiley & Sons, Ltd ویرایش ۲۰۰۵ طراحی شده است. سایر مطالب افزوده از منابعی مثل دیکشنری پزشکی دورلند (نشر رهنما)، راهنمای جامع داروهای روانپزشکی و مواد مؤثر بر روان (انتشارات ارجمند)، دایره المعارف اعتیاد و مواد مخدر (انتشارات ارجمند و نسل فردا) و مقالات و کتب علمی و تخصصی جدید اقتباس شده‌اند.

ما مطالعه این کتاب را نه تنها به دانشجویان مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته‌های روانشناسی، مشاوره، مددکاری اجتماعی، علوم رفتاری، علوم شناختی و علوم حوزه سلامت، دانشجویان دوره مقدماتی پزشکی و پرستاری، دانشجویان مقطع کارشناسی فیزیولوژی و فیزیولوژی و علاقمندان به حوزه‌های آسیب‌شناسی و پیشگیری توصیه می‌کنیم، بلکه مطالب آن را برای دانشجویان و متخصصان سایر رشته‌های مرتبط با روانشناسی و مشاوره، مراکز خدمات کاردرمانی و ترک اعتیاد نیز مفید است. این کتاب به عنوان منبعی جامع و مختصر خط مشی ساختار مناسب را در جهت شناخت مواد روانگردان و داروهای روانپزشکی بدست می‌دهد.

سوده صالحی - دکتر سعید جهانیان

۱۳۹۶

Error! Bookmark not defined. سخنی با خوانندگان

بخش اول: داروهای روانپزشکی، مواد روانگردان و ساز و کار آنها در بدن

فصل اول- مواد روانگردان: معرفی و مرور ۱۵

مواد روانگردان در گذر سالیان ۱۷

چند نوع ماده روانگردان وجود دارد؟ ۲۸

تأثیرات مواد بر انتقال عصبی ۳۲

تأثیرات مثبت و منفی مواد ۳۶

سوء مصرف و ترک مواد ۴۲

پرسش‌ها ۴۴

منابع کلیدی ۴۵

فصل دوم- مغز، سلولهای عصبی، انتقال عصبی ۴۷

ساختار دستگاه عصبی ۴۹

مغز ۵۶

نورون ۶۵

پتانسیل عمل ۶۸

سیناپس‌ها (پیوندگاه‌ها) و انتقال عصبی ۷۶

گیرنده‌ها ۸۷

پرسش‌ها ۹۶

منابع کلیدی ۹۷

فصل سوم- قواعد عملکرد مواد و داروها ۹۹

فارماکوکینتیکس ۱۰۳

روش‌های استعمال یا تجویز مواد یا داروها ۱۰۷

جذب ۱۱۴

توزیع دارو ۱۱۶

متابولیسم یا دگرگونی زیستی ۱۱۹

۱۲۴	 دفع
۱۲۶	 مطالعه در مورد اثرات داروها بر بدن (فارماکوداینامیکس)
۱۲۸	 مواد روانگردان/ داروها و انتقال عصبی
۱۳۴	 تحمل و وابستگی
۱۴۳	 واکنش به دارونما
۱۵۰	 پرسش‌ها
۱۵۰	 منابع کلید

بخش دوم: استفاده غیر طبیی از مواد روانگردان

۱۵۲	 فصل چهارم- محرک های CNS: آمفتامین، کوکائین و کافئین
۱۵۵	 کوکائین و مصارف آن
۱۵۸	 آمفتامین و مصارف آن
۱۶۲	 شیوه تجویز با مصرف ر شیمی اعصاب
۱۶۷	 تأثیرات روانشناختی در مصرف کنندگان تازه کار (مبتدی)
۱۶۹	 مصرف منظم یا حرفه ای واد : ک: تحمل و مشکلات مربوطه
۱۷۳	 پیامدهای بهداشتی حاصل از سوء مصرف مواد محرک
۱۸۰	 مصارف طبیی (کلینیکی)
۱۸۶	 سایر مواد محرک
۱۹۱	 کافئین
۲۰۲	 پرسش‌ها
۲۰۳	 منابع کلیدی
۲۰۴	 فصل پنجم- نیکوتین و دود کردن سیگار
۲۰۸	 دود کردن تنباکو (مصرف دخانیات)
۲۱۳	 عوارض منفی و مضرات سلامتی
۲۲۵	 سیگار کشیدن غیر فعال
۲۲۷	 دریافت نیکوتین و رفتارهای مربوط به سیگار کشیدن
۲۳۰	 اثرات دارو شناختی نیکوتین
۲۳۳	 اثرات روان شناختی نیکوتین
۲۳۹	 امساک یا پرهیز از نیکوتین
۲۴۳	 وابستگی به نیکوتین : علتی بی واسطه برای پریشانی روانی

۲۴۶.....	مصرف سنگین نیکوتین در مقابل سیگار کشیدن سبک/گهگاهی
۲۵۱.....	آغاز سیگار کشیدن
۲۵۳.....	ترک سیگار
۲۶۱.....	پرسش‌ها
۲۶۲.....	منابع کلیدی

۲۶۴.....	فصل ششم- LSD و اکستازی/MDMA
۲۶۸.....	لیزرژیک اسید دی اتیل آمید (LSD)
۲۷۶.....	تأثیرات داروشناختی و روان شناختی LSD
۲۸۲.....	واکنش‌های ناخوشایند به ماده و الگوی بیماری‌پذیری ارثی در مقابل فشارروانی
۲۸۷.....	MDMA، یا اکستازی (خلسه)
۲۹۰.....	تأثیرات داروشناختی و روان شناختی MDMA
۲۹۴.....	اکستازی/MDMA و سلامت عصبی
۳۰۱.....	مشکلات روش شناختی به‌شمار بر روی مواد روانگردان تفتنی
۳۰۶.....	سایر مواد تفتنی یا تفریحی دگرگور کننده ذهن
۳۱۳.....	پرسش‌ها
۳۱۴.....	منابع کلیدی

۳۱۵.....	فصل هفتم- کانابیس(حشیش)
۳۱۸.....	کانابیس (حشیش)
۳۲۰.....	استفاده تاریخی
۳۲۴.....	استفاده تفریحی و تفتنی در قرن های بیستم و بیست و یکم
۳۲۶.....	سیگار کانابیس چگونه THC وارد مغز می شود؟
۳۲۹.....	عصب- داروشناسی
۳۳۱.....	نیمه عمر و اندازه گیری THC
۳۳۲.....	ترکیبات درونزاد
۳۳۴.....	کالبدشناسی کارکردی دستگاه عصبی درمورد اثر کانابینوئید
۳۳۷.....	تأثیرات روانگردانی و رفتاری
۳۳۹.....	تأثیرات درونی و ذهنی
۳۴۱.....	تحمل، اعتیاد و وابستگی

۳۴۴	عوارض شناختی وخیم(حاد).....
۳۴۷	عوارض شناختی مزمن.....
۳۵۰	اتومیلرانی و کار یَدی
۳۵۳	عوارض تنکردِشناختی و بهداشتی.....
۳۶۱	کاربردهای دارویی
۳۶۹	کانابینوئیدهای مصنوعی.....
۳۷۰	پرسش‌ها.....
۳۷۱	منابع کلیدی.....
۳۷۳	صفا هشتم- هروئین و افیون‌ها (مواد مخدر).....
۳۷۷	مواد افیونی
۳۸۴	تاریخچهٔ صرف و کاربرد تاریخی).....
۳۹۰	کاربرد تفتنی یا تاریخی خیر.....
۳۹۶	ساختارهای شیمیایی و قابلیت، انگردانی.....
۳۹۹	شیوهٔ مصرف.....
۴۰۲	ترکیبات افیونی درونزاد.....
۴۰۶	تأثیرات ذهنی و درونی
۴۰۸	تأثیرات روان شناختی و تنکردِشناختی
۴۱۰	کاربردهای طبیی
۴۱۸	استفادهٔ مزمن (دوره‌ای).....
۴۲۳	فرزندانی والدین وابسته به مخدر
۴۲۶	اعتیاد و وابستگی
۴۳۰	مسمومیت زایی یا میزان سُکر آوری
۴۳۳	پرسش‌ها.....
۴۳۴	منابع کلیدی.....
۴۳۶	فصل نهم- کندسازهای CNS: الکل، باربیتورات ها و بنزودیازپین ها.....
۴۳۹	الکل
۴۴۳	گابا (γ-آمینوبوتیریک اسید).....
۴۴۵	عصب شیمیایی و سوخت و ساز الکل.....

۴۵۲		اثرات روان‌شناختی و تنگ‌دشناختی الککل
۴۶۰		باربیتورات‌ها
۴۶۳		بنزودیازپین‌ها
۴۷۱		پرسش‌ها
۴۷۱		منابع کلیدی
۴۷۳		فصل دهم- الکلیسم و وابستگی به مواد
۴۷۵		سوء مصرف الککل و الکلیسم
۴۷۷		مشروب خوری متعادل، میگزساری مشکل‌آفرین و الکلیسم
۴۸۴		جنبه‌های وراثتی و غیرارثی الکلیسم
۴۸۷		عصب- دار شناخت الکلیسم
۴۹۱		مصرف الککل- جوانان و جوانان و الکلیسم
۴۹۳		پیامدهای اجتماعی سوء مصرف الککل
۴۹۴		عواقب روان‌شناختی سوء مصرف الککل
۵۰۴		عواقب سوء مصرف الککل از لحاظ سیستم عصبی
۵۰۸		رویکردهای درمانی برای الکلیسم
۵۱۳		وابستگی دارویی و اعتیاد
۵۱۶		تحمل و ترک
۵۲۰		دلایل و عوامل وابستگی دارویی
۵۲۳		مسیر پاداش مغزی - خط سیر تنگ‌دشناختی مربوط به اعتیاد
۵۲۷		پیامدهای روانی- اجتماعی اعتیاد به مواد
۵۳۰		معالجه اعتیاد به مواد
۵۳۴		عود یا بازگشت
۵۳۶		پرسش‌ها
۵۳۷		منابع کلیدی